

מראי מקומות- חולין ז'

ובדמאי אמרי' בי' דכל ע"ה מפרישין תרומה גדולה).

(ד) **לא נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף- ע' בשער המלך** (תרומות ג', י"ז) דדן בענין תרומה שלא מן המוקף בדמאי, וכ' דלפי תוס' בסוגיין, דס"ל דהא דר"מ מיירי בדמאי, מדצייד הגמ' דנתן עיניו בצד זה ואכל בצד אחר, א"כ לכאו' מוכרחין לומר דגם בדמאי איכא הקפדה שלא לתרום אלא מן המוקף, וכ' דכן הוא דעת הר"ש בחלה (ד', ו'), דגם בדמאי בעינן מן המוקף. אבל כ' דהשיטה לא נודע למי בקידושין (כו:): ס"ל דבדמאי באמת אין צריכין מן המוקף. וע"ע בביאור הגר"א (יו"ד של"א, צ"ב) דנקט לדבר פשוט דדמאי אין צריך מוקף, ולכן כ' להוכיח להיפוך מתוס' הנ"ל, דע"כ הדין דיכול להפריש במחשבה אינו דוקא בדמאי, שהרי מוכח בסוגיין דגם טבל ודאי (לגבי תרומת מעשר) יכול להפריש במחשבה, דע"כ לא מיירי בדמאי, כיון דצריך מוקף.

(ה) **א"ל, אם אי אתה חולק, גוזרני עליך שלא יעברו בך מים לעולם- פי' המהרש"א,** דתשובת ר' פנחס בן יאיר להנהר היתה, דספק שלי התלוי בבחירה טוב מודאי שלך, שמה שאתה עושה יכול ליבטל, שאני יכול לגזור בך שלא יעברו בך מים לעולם, ושוב לא יהי' יכול לעשות כלום, שהרי אינך בעל בחירה, ובין אתה עושה ובין אי אתה עושה, אתה מוכרח. אבל אני עושה בבחירתך, ולכן אפי' אם אני ספק, אולם ספק בבחירה עדיף מודאי בהכרח. וע' במהרש"א מהדו"ב דהק' דאם הי' יכול ר' פנחס ב"י לגזור עליו שלא יעברו בה מים לעולם, א"כ למה לא גזר סתם שיחלוק. וכ' דאולי לגזור עליו שלא יעברו בה מים לעולם אינו שינוי טבע כ"כ, שהרי יכול לגזור שיבא המים בדרך אחרת, ולא שלא יהי' שם מים כלל, אבל לחלוק המים הוא שינוי בטבע ביותר, ולא הי' רוצה (או יכול) לגזור כן. וע"ש עוד מש"כ לתרץ.

(א) **אלא מקום הניחו לו אבותיו להתגדר בו- פרש"י,** כשיבואו בנינו אחרינו, אם לא ימצאו מה לתקן, במה יגדל שמם. ותמה המהרש"א, האם הניחו לישראל לעבוד ע"ז כדי שיתגדל שם בניהם, תמוה לומר כן. ולכן פי' דאולי כוונת רש"י הוא דשלא בכוונה עשו, דהיינו שלא הרגישו בדבר כדי שיתגדל בם בנו, וכן ברבי לענין בית שאן (דהיינו, דמן השמים הניחו לו להתגדר בו, ולכן לא הרגישו בה אבותיהם). אבל ע' במהר"ם דכ' בדעת תוס' דאבותיהם טעו, והבין בדעת רש"י דעשו כן מרצונם, ולכאו' יש לתמוה עליו כמו שתמה המהרש"א, וצ"ע.

(ב) **הרבה כרכים כבשום עולי מצרים ולא כבשום עולי בבל, וקסבר קדושה ראשונה קדושה לשעתה, וכי- פרש"י,** ולכך לא כבשום, דקסברי הואיל והותרו הותרו, דקדושה ראשונה בטלה, וכי'. וביאר הראש יוסף, דמשמע דס"ל לרש"י דזהו גופא הסיבה שעולי בבל לא כבשום כל אותן העיירות שהי' קדושים בקדושה ראשונה, דכיון דס"ל דקדושה ראשונה לא קידשה לעתיד לבוא, לכן הניחום כדי שיסמכו עליהם עניים בשביעית. אולם העיר הראש יוסף דלשון גמ' "וקסבר" בוי"ו לא משמע כן כ"כ, וע"ש שהביא פי' הרמב"ם, שפי' הסוגיא באופן אחר, ע"ש.

(ג) **לא נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף- פרש"י,** דשמא אותו שהוא סמוך עליו אינו בעין, שנאבד או נרקב, ונמצא שאינו אומר כלום, ואוכל טבלים. וע' בתוס' בכמה דוכתי' (גיטין ל:, יבמות צג:, ביצה יג:) דנקטו דמה דצריך ליתן מן המוקף, היינו מדאורייתא. וע' ברשב"א בגיטין (ל:) שהביא מקור לזה מהספרי דדרש מהא דכתי' והרמותם ממנו, מן המחובר. וע' ברמב"ן (שם לא.) דכ' דלפי רש"י י"ל דהדרשה אינה אלא אסמכתא. ועוד צידד דרק בתרומה גדולה הוי דאורייתא, אבל בתרומת מעשר אינו אלא מדרבנן (ובסוגיין מיירי בדמאי, כמש"כ תוס' בו:).

(ו) **חלק ליי- ע' באור החיים** (שמות י"ד, כ"ז), ש"כ דתנאי הוא בבריאה על כל מעשה בראשית להיות כפופים לתורה ועמליה, ולעשות כל אשר יגזרו עליהם, וממשלתם עליהם כממשלת הבורא ברוך הוא. ולזה הי' כח בר' פנחס בן יאיר לחלוק הנהר, ומה שהי' שהים סוף התריס כנגד משה ואמר לו אין אני נקרע מפניך, וכו', היינו משום דעדיין לא ניתנה התורה, ולכן לא הי' גזירת הנבראים שגזר עליהם גזירה, ולכן הי' צריך שנטה ד' ימינו על ימינו של משה, וכו', ע"ש.

(ז) **חלוק ליי נמי להאי, דבמצוה עסיק- פרש"י**, דכתי' ושמרתם את המצות, דמתחלת טחינה והרקדה בעיא שימור לשם מצה. וע' **בראש יוסף** דכ' דמדוייק מדברי רש"י דאין מצות שימור אלא משעת טחינה ואילך, וכשי' **הרא"ש** בפ' כל שעה, דרק משעת טחינה, שאז קרוב למים, מאז ואילך אמרי' דצריך שימור.

(א) **אין עוד מלבדו, א"ר חנינא, ואפי' כשפים- כ'** הנפש החיים (ג', י"ב), כי כל עניני פעלות הכשפים נמשך מכוחות הטומאה של המרכבה טמאה, דעל ידם יכול להפוך הכוחות של הכוכבים ומזלות (וזהו הביאור דמכחישיין פמליא של מעלה), אבל הכל הוא מאתו יתברך, אפי' הכשפים. ומה דאמרי' דשאני ר' חנינא דנפישא זכותי', אין הביאור דסמך על תורתו ומעשים טובים שלו, אלא הביאור הוא, דכיון דאין לכוחות הטומאה שם כח עצמי, ידע ר' חנינא בנפשו שהי' יכול להתדבק בקדושת מחשבתו לבעל הכוחות כולם, והי' נכון לבו בטוח בזה, שלא ישלטו עליו כוחות הכשפים הנמשכים מהמרכבה טמאה, וזהו שאמר, לא מסתיעא מילתיך, אין עוד מלבדו כתיב.

(ח) **ומי מחייבא, והתנן הלוקח לזרע ולבהמה** וכו'- הק' **המהרש"א**, לימא דידע החמור דבאמת לא הופרשו ממנו מעשרות, ולכן לא הי' רק דמאי אלא טבל גמור. ותי' דהא ודאי אין דעת בבהמה, וגם לא שייך בבהמה גופא שום איסור אכילה, שהרי אין הבהמה מצווה כלל, אלא שהקב"ה אינו מביא תקלה על ידה לבעלה, שיתן לה מה שבעלה אסור ליתן לה, ומן השמים מנעו הבהמה לאכול, שלא יהא בה תקלה לבעלה. וא"כ, אפי' אם באמת לא היו מעושרין, מ"מ שפיר יכול הגמ' להק', שהרי מצד הבעלים הי' מותר ליתן לבהמתו אותן שעוריים.

(ב) **ומיום שעמד על דעתו לא נהנה מסעודת אביו- פי' החתם סופר** (בד"ה והנה), דאביו הי' מתפרנס מן הציבור, וכל זמן שלא עמד על דעתו, הי' קטן הסומך על שלחן אביו, והרי הוא בכלל משפחת אביו, וגם הוא מוטל על הציבור. אבל כיון שעמד על דעתו, חשש שידונו הציבור, מה לו לזה להטיל עלינו פרנסת בניו הגדולים, ולכן מאז לא נהנה מאביו.

(ט) **רצונך סועד אצלי, א"ל הן- כ' החתם סופר** דכוונת רבי הי' לנסותו, דהא אי' בתוס' רי"ד בעשרה יוחסין בשם הירושלמי דכל הנהנה מן הבריות אסור לשמש בשם הקדוש ובהשבעות. ורבי הי' רוצה לדעת אם מה שר' פנחס ב"י בקע הנהר הי' ע"י שמות והשבעות. ולכן, כיון שהסכים רפב"י לאכול אצל רבי, ידע רבי שלא הי' ע"י שמות והשבעות, אלא משום ותגור אומר ויקם לך.